

سوختگی غلاف برنج

PTMP/SK/R&D/A/ Sheath Blight 01/22092021

مقدمه

بیماری سوختگی غلاف برنج (Sheath Blight) از دید بیماری‌زایی و زیان اقتصادی پس از بیماری بلاست (Blast)، مهمترین بیماری برنج است. این بیماری یکی از عوامل محدودکننده معرفی و توسعه ارقام پرمحصول جدید در بیشتر کشورهای برنج‌خیز جهان از جمله ایران به شمار می‌رود.

عامل بیماری

عامل بیماری سوختگی غلاف برنج قارچ (*Rhizoctonia solani* AGI-IA) است که به صورت اسکروت (سختینه) در خاک و میسلیوم در بقایای گیاهی، زمستان‌گذرانی می‌کند. اسکروت‌ها در ابتدای تشکیل سفید و پنبه مانند هستند و پس از تکامل سفت، محکم و قهوه‌ای تا قهوه‌ای تیره می‌شوند.

شکل ۱- اسکروت‌های جوان (سفید رنگ و پنبه‌ای شکل) و بالغ (قهوه‌ای و سخت) شیت بلایت برنج

زیان بیماری

بیماری سوختگی غلاف برنج در مرحله رویشی در آلودگی‌های شدید، افزون بر کاهش کمی محصول، سبب دیررسی شده و در مرحله زایشی همراه با زیان کمی و کیفی (کوچک شدن دانه، گچی شدن و افزایش درصد خرد)، سبب کاهش قیمت محصول در بازار می‌شود.

سوختگی غلاف برنج

PTMP/SK/R&D/A/ Sheath Blight 01/22092021

شکل ۲- آلودگی شدید به بیماری سوختگی غلاف برنج (شیت بلایت)

علائم بیماری

در بیماری سوختگی غلاف برنج، ابتدا بر روی غلاف برگ در محل تماس با سطح آب، لکه‌های دایره تا بیضی شکل آسوخته سبز تا خاکستری پدیدار می‌شود. سپس با گسترش بیماری، مرکز لکه‌ها به رنگ خاکستری مایل به سفید و حاشیه آن‌ها به رنگ قهوه‌ای درمی‌آید. در شرایط مساعد محیطی لکه‌ها به یکدیگر پیوسته و نه تنها سطح وسیعی از غلاف را می‌پوشانند، آلودگی به برگ نیز سرایت می‌کند. در آلودگی شدید، عامل بیماری به غلاف برگ انتهایی و خوشه سرایت کرده و باعث پوسیدگی و پوکی خوشه می‌شود.

شکل ۳- سرایت بیماری سوختگی غلاف برنج (شیت بلایت) به برگ

سوختگی غلاف برنج

PTMP/SK/R&D/A/ Sheath Blight 01/22092021

گسترش بیماری

در صورت وجود اسکروت قارچ در خاک، رطوبت نسبی بالا همراه با شرایط غرقاب طولانی مدت و به کارگیری بیش از اندازه کودهای نیتروژنه، سبب بروز و گسترش بیماری می‌شود.

بیماری در کشتزار، دارای گسترش افقی و عمودی است. گسترش افقی بیماری در همه مراحل رشدی به ویژه در زمانی که تراکم بوته‌ها بیشتر است (مرحله حداکثر پنجه‌زنی و ساقه‌دهی) و گسترش عمودی بیماری در مرحله زایشی یا پس از پیدایش خوشه‌ها دیده می‌شود.

توسعه کشت ارقام پاکوتاه و نیمه پاکوتاه و حساس و نیز مصرف بیش از اندازه کود نیتروژنه، شرایط را برای گسترش بیماری سوختگی غلاف برنج مناسب می‌سازد.

مدیریت بیماری

پرهیز از کشت ارقام با حساسیت بالا: ارقام پاکوتاه و نیمه پاکوتاه (مانند شیرودی و فجر) نسبت به ارقام پابلند (مانند ارقام محلی) حساس‌تر هستند. در مناطق آلوده از کشت ارقام پاکوتاه و پرپنجه خودداری شود.

رعایت تراکم کاشت: کاشت متراکم، شرایط را برای گسترش بیماری مساعد می‌کند. توصیه می‌شود در هنگام کاشت، فاصله مناسب نشاها بسته به نوع رقم برنج (به خصوص ارقام پرپنجه) رعایت شود. در صورت کشت ارقام پر پنجه فاصله میان نشاها بیشتر در نظر گرفته شود.

مصرف بهینه کود نیتروژنه: کودهای نیتروژنه براساس نوع رقم برنج و آزمون خاک، به صورت پایه و دستکم دو بار تقسیط، به صورت یکنواخت در مزرعه پخش شوند.

رعایت بهداشت زراعی

-حذف بقایا و علف‌های هرز آلوده (به عنوان میزبان عامل بیماری) از داخل کشتزار و پیرامون آن.

-شخم بقایای گیاهی و غرقاب کردن کشتزار پس از برداشت.

سوختگی غلاف برنج

PTMP/SK/R&D/A/ Sheath Blight 01/22092021

استفاده از قارچکش‌های شیمیایی

زمانی که بیست درصد بوته‌های برنج در مرحله شکم، آلوده به بیماری پوسیدگی غلاف باشند سمپاشی با یکی از قارچکش‌های ثبت شده در کشور برای این بیماری، توصیه می‌شود. چنانچه شرایط گسترش بیماری فراهم باشد، با رعایت تناوب در کاربرد قارچکش‌ها، سمپاشی ۱۵-۱۰ روز بعد تکرار شود.

جدول ۱- قارچکش‌های ثبت شده برای مبارزه و سوختگی غلاف برنج (شیت بلایت)

ردیف	نام عمومی قارچکش	فرمولاسیون	نام تجاری	میزان مصرف
۱	تری‌فلوکسی‌استروبین + تبوکونازول	WG ۷۵ درصد	ناتیوو	۱۶۰ گرم در هکتار
۲	ایپرودیون + کاربندازیم	WP ۵۲/۵ درصد	رورال تی اس	یک کیلوگرم در هکتار
۳	پروپیکونازول	EC ۲۵ درصد	تیلت	یک لیتر در هکتار
۴	تیفلوزامید	SC ۲۴ درصد	آچمز	۳۰۰ میلی لیتر در هکتار

منبع

شهبازی، حدیث. (۱۴۰۰). بیماری سوختگی غلاف برنج (شیت بلایت). تهران: نشر آموزش کشاورزی

